

Ο Αθανάσιος Γραμματικός γεννήθηκε στην Παρνασσίδα, το 1791. Στα 17 του, έγινε καλόγερος, διάκος αργότερα και κλέφτης στα βουνά αφού πρώτα σκότωσε έναν Τούρκο δερβέναγα. Φορούσε το καριοφίλι και τα βόλια πάνω από τα ράσα κι έμεινε γι' αυτό στην ιστορία με το όνομα Αθανάσιος Διάκος. Έγινε πρωτοπαλίκarlo του αρματολού Γούλα Σκαλτσά και, στα 23 του, μπήκε στη σωματοφυλακή του Αλή πασά. Στα 1818, μυήθηκε στη Φιλική Εταιρία, ακολούθησε τον Οδυσσέα Αντρούτσο στη Ρούμελη και, από το 1820, πήρε το αρματολίκι της Λιβαδειάς.

Στις αρχές του 1821, οι συσκέψεις των φιλικών γίνονταν σχεδόν αποκάλυπτα. Ο διοικητής της Λιβαδειάς, Καρά Ισμαήλ αγάς, κάτι υποψιάστηκε και ζήτησε άδεια από τον Δράμαλη να σφάξει «προληπτικά» τους πρόκριτους. Οι Έλληνες το έμαθαν και δωροδόκησαν μερικούς ευπόληπτους Τούρκους, ώστε να μάθει ο Δράμαλης ότι ο αγάς ήταν μεγάλος ψεύτης. Έτσι, ο Ισμαήλ αντικαταστάθηκε από τον Χασάν αγά που πήρε εντολή να συνεργαστεί με τους πρόκριτους «για το καλό του τόπου». Η οργάνωση της επανάστασης συνεχίστηκε απρόσκοπτα.

Στις 26 Μαρτίου, ο απεσταλμένος του Αθανάσιου Διάκου στα Σάλωνα γύρισε στη Λιβαδειά, έχοντας σκοτώσει στο δρόμο τον Τούρκο ταχυδρόμο κι έναν Αλβανό, που έφεραν στον Χασάν το μήνυμα ότι τα Σάλωνα επαναστάτησαν. Όμως, τα νέα έφτασαν στ' αφτιά του Χασάν που ζήτησε εξηγήσεις. Ο Διάκος τον διαβεβαίωσε πως τίποτα δε γινόταν στα Σάλωνα, ενώ η αλήθεια ήταν ότι ο Οδυσσέας Ανδρούτσος βγήκε στο Μοριά με 10.000 οπλισμένους κι απειλούσε να έρθει στη Λιβαδειά. Ο Χασάν τρόμαξε και ζήτησε από τον Διάκο να στρατολογήσει υπερασπιστές της πόλης. Δεν είχε μάθει τι έγινε στην Καλαμάτα.

Με την άδεια των Τούρκων, ως τις 28 Μαρτίου, ο Διάκος μάζεψε 5.000 άντρες και στρατοπέδευσε απέναντι από το κάστρο της πόλης. Στις 29, άρχισε την επίθεση. Στις 30, συμφώνησε με τους Αλβανούς να φύγουν από τη μέση. Μεσάνυχτα, 30 προς 31 Μαρτίου 1821, οι Έλληνες ξεκίνησαν γενική έφοδο. Ως τα ξημερώματα, είχαν πάρει το πρώτο τείχος του κάστρου. Το πρωί, ο Χασάν αγάς παραδόθηκε. Την επομένη, 1 Απριλίου, έγινε πανηγυρική δοξολογία. Τρεις επίσκοποι ευλόγησαν τη σημαία του Διάκου που είχε μπροστά του ακόμη 22 ημέρες ζωή.

(τελευταία επεξεργασία, 30 Μαρτίου 2021)